

Az Úr 2011. esztendejében

Január

9 hónapja már csak mankóval „járom” az otthon falai közé zárt világom. Várom az újabb csípőműtétet, ápolom életének 84. évében lévő, ágyhoz kötött édesanyámat, s törekszem erőm minden még megmaradt atomjával meglátni a szépet, jót, mivel csak így tudok reggel fölkelni. Ma őrijító gerincfájdalom tett hajlott hátúvá, elnyomva a kopott csípő gyötrelmeit, a bokatorésem után maradt borotvaéles sajtást, és akkor Isten megajándékozott Matjaz Cater tájfotójával. Épp akkora szépségadagot kaptam, hogy ismét erőt meríthessek ahhoz, hogy kétrét görnyedten, mankóval botorkálva reményteljesen kezdjek egy újabb napot, elkezdjem a hétfőt, és a hétfővel a hetet.

Egy életre szól

– Tudod, hogy a keresztmamád volt az egyetlen igaz barátnőm?

- Tudom, Anyukám, tudom – válaszoltam.
- Emlékszel, mikor beszéltem vele utoljára?
- Emlékszem.
- Meséld csak.

– Anyukám, mindketten tudjuk, akkor minek meséljem?

– Kislányom, kérlek, meséld!

A szomorú eseményt már két évtizede elevenítjük fel, hol ezért, hol azért. Leginkább a történet megdöbbenő befejezése miatt. Tudtam, nincs kibúvó. Leültem hát Anyu mellé az ágyra, és belekezdtem.

– Vasárnap reggel 5 előtt a telefon éles hangja ébresztett bennünket. Én vettem fel a kagylót. Meglepődtem, mert e szokatlanul korai órában a Keresztmama hívott. Téged kért. A beszélgetések rövid ideig tartott.

Amikor megkérdeztelek, mi volt ennyire sürgős, csak annyit mondtál, elbúcsúzott. Nem értettem, hisz nem utazhat sehová, mert súlyos beteg. Elviselhetetlen fájdalmak gyötrik. Felső testét gipszmellény tartja össze... Aztán sírni kezdted, anyukám. Sírtál fél délelőtt. Én meg továbbra sem értettem az egészet.

Tízkor ismét csörgött a telefon. Te kaptad föl a kagylót, és utána nem sírtál tovább. Tárgyilagos hangon mondtad: Szabó Vilma, a németeleméri elkobzott villanytelep kisemmizett örököse nincs többé. Ezért hívott a keresztmamád szinte hajnalban, hogy elbúcsúzzon, mert már este tudta, hogy a következő nap lesz életében az utolsó.

Édesanyám nehezen könyökölt fel az ágyon.

– Kislányom – szólt hozzám, a kétszeres nagymamához –, ígérd meg, kérlek, hogy minden halottak napján mécseset gyújtasz majd a sírján.

Megígértem.

Felhők

Szeretem a felhőket. A színeseket, fehéreket, habosakat; bárány-, fátyol-, párna-, lepel-, gomolyfelhőt. Virrasztó felhők is vannak, melyek mindig akkor ragyogják be az eget, amikor betegágyán fekvő Édesanyám nyári éjszakákon ziháló, levegő után erőlködve kapkodó tüdeje kimondhatatlan rémülettel tölt el, s ilyenkor jelennek meg az éjszakai világító felhők. Gyöngyházfényükkel beragyogják a szobát, s erőt adnak, hogy belekapaszkodhassam a reménybe: van tovább.

A felhők csodákra képesek. A mindennapok gondjaiból áttemelnek egy másik szférába, ahol nincs baj, ahol nincs testi nyomorúság, nincs fizikai fájdalom, tehetetlenség, kiszolgáltatottság. A felhők látható égi szépséggel töltik be a szívem, nyugtatják a lelkem.

A mi felhőinket szeretem, tárolom emlékezetemben, s mert a memória csalóka, lencsevégre is kapom őket. Tudom, hogy az már csak a megmerevített pillanat, mert a felhő folyamatosan változik. Születik, alakul, majd szertefoszlik, mint a belőlünk kipattanó vágyak.

A minap kaptam elektronikus levélben egy nagyon érdekes felvételsorozatot az ausztrál felhőkről. Lenyűgözően mások. Ámulatba ejtettek. De továbbra is szerelmetesen ragaszkodom a mi fidres-fodros habfelhőinkhez, az égi áldást hozó eső- meg fenyegető zivatarfelhőkhöz; az aranylóakhoz, vakítóan fehérekhez, a bíborlókhoz, a kemény jellemű ezüstösekhez. A hazai éghez hazai felhőkkel...

***

Az ajándék

Otthonunkra már hosszú ideje egyedül viselek gondot. Bánkódom, kesergek is emiatt, de csak úgy magamnak, aztán belekezek a munkába, reménykedve, majdcsak lesz valahogy. Amikor meg már úgy érzem, minden erőfeszitésem ellenére csődöt mondok, mégiscsak megoldódnak a dolgok.

Így volt eddig, de most aztán összezsápnak fejem fölött a hullámok. Édesanyám betegágyhoz kötöttsége, az én bénító mozgáskorlátozottságom, mely nem akadályozhat meg a napi 24 órás ápolásban, meg a szűkös anyagiak, a segítség nélküliség felemészti egyetlen forrásom: a lelkierőm. Pedig most nagy szükség van rá, mert újabb otthont kellene „teremtenem”. Olyat, amilyet eddig nem. Azt a végsőt...

Tanácsalanság közepette szólal meg a mind hosszabb ideig hallgató telefon. Ismerős keres, hallom is, amit mond, de időre van szükségem, míg megértem. Németországban élő idős, súlyos beteg nő keres valakit, aki családi sírboltjukat nem engedné át az enyészetnek.

Közbevágok, alig van pénzem gyógyszerre. Én kriptát nem tudok venni.

A vonal végén beszélő finoman szakít félbe:

– Nem eladó az a kriptá. Ajándék.

Zavarom növekszik. Életemnek eddig egyetlen komoly anyagi ajándéka volt, amikor összefogott néhány ismerős és sok-sok idegen Magyarhonban meg Vajdaságban, hogy szegedi műtétet kifizethessem. És most meg...?

Mivel hallgatásom hosszúra nyúlik, a vonal másik végén arra biztat a hívó fél, jöjjenek ki a temetőbe, nézzem meg a sírboltot, s utána mondjam ki az igent vagy a nemet.

Míg a sírkert felé tartok, különböző gondolatok emésztenek. A kapuban várnak. A most már szerb, de valamikori német temetőrész mellett haladunk el, ahonnan több mint harminc éve egy hosszú tél után következő tavaszon minden sír, minden kriptá nyomtalanul eltűnt. Köztük anyai dédapám, Árvay Ferenc Ottó Torontál vármegyei hivatalnok korallmárványból készült végső nyughelye is.

Lassan lépkedek, mert a testem mellett a lelkem is sajog. Gyerekként szép emlékű nagyszüleimmel épp ezen az úton mentem minden halottak napján. Így elevenedik föl a múlt épp a temetőben. Aztán balra fordulunk, és néhány lépés után kimondják, ez az. Gyötrelmeimet már nem érzem. Helyükbe a hitetlenkedő ámulat lép. A kriptá kovácsoltvas kerítésébe kapaszkodom. Nyelem a könnyeimet.

Nem tudom elhinni a csodát, hogy vergődéseink közepette a Teremtő irgalmasságában ismét és most kétszeresen is megnyilatkozott. A leendő ajándékomtól kb. csak 20 m-re (most már ugyan idegen nyelvű és feliratú sír alatt vagy épp mellett) pihennek dédapám földi maradványai. Örülni kezdek, hisz így majd szinte együtt lesz az egész család.

A másik csoda? Az ajándék kriptától egy sírral arrább drága ismerős nyugszik. Ott alusza örök földi álmát Szabó Vilma Herci, a keresztmamám. Amikor Mária Magdaléna a végső földi órája után örök nyugovóra tér, legjobb barátnőjétől karnyújtásnyira pihen majd. És mi itt a csoda? Hogy a nagybecskereki (valamikori római katolikus) temető a legnagyobb városunkban, s 12 hektáros területén égi ajándékként épp egymás mellé kerülnek majd a barátnők.

2011. dec. 2.

85. életévében lévő, második agyvérzése miatt ágyhoz kötött édesanyámnak csupán a memóriája, gondolkodása működik kifogástalanul. Ezért éli át olyan nehezen, hogy még nem kapta vissza, ami jogos jussa. Március óta várja a magyar állampolgárságot. Otthonukban járó hiva-

talnokok látták, tudják, mennyire megromlott az egészségi állapota, de a visszahonosítás csak nem érkezik meg. Két karácsonyi kívánsága közül a magyar állampolgárság az egyik, de hozzá csak nem akar megérkezni. Szerény személyem sem érdemelhettem még meg, mert 9 hónapja várom, várom, várom, s továbbra is várom.

***

December 8.

A nyugdíjkülönbség visszafizetése is vár rám. Sőt!!! Tanári nyugdíjam „hétpecsétetes” végleges végzése alapján az eddigi 40 300 dináros havi járandóság helyett csak 37 443,42 kapok. Évi viszonylatban ez annyit jelent, hogy 12 nyugdíj helyett 11 „jár” ezután.

December 21.

Karácsony előtt túl sok a gyötrem, szomorúság, keserv bennem és körülöttem. Hogy segítsék magamon, verseket olvasok. Csukás István egyik költeménye annyira megtetszett, hogy azonnal szerbre fordítom, hadd ismerjék meg azok is, kik nem beszélnek a kincses magyar nyelvet.

*Ištvan Čukaš
Ljubavna pesma*

Sedi do mene, da zajedno gledamo put,
koi me je doveo do tebe.
Ne misli više na zaobilaznice,
jer sam došao, kako sam mogao.
Gde je već taj ko me je pitao,
i gde je već taj odgovor.
Sunce je otopilo zaleđene zime
sa mojih leđa.
Kidalo mi je srce, ali sada volim
taj put, koji me doveo do tebe.

***

és az eredeti:

Csukás István: Szerelmes vers

Ülj ide mellém s nézzük együtt
az utat, mely hozzád vezetett.
Ne törődj most a kitérőkkel,

én is úgy jöttem, ahogy lehetett.
Hol van már, aki kérdezett,
és hol van már az a felelet,
leolvasztotta a Nap
a hátamra fagyott teleket.
Zötyögtette a szívem, de most szeretem
az utat, mely hozzád vezetett.

Az Úr 2012. esztendejében Január 3-án

Vannak ajándékok, melyek kibontatlanok maradnak, mert aki(k)é, évek óta távol van(nak). Van ajándék, melyet az ajándékozott erőtlenség már nem tud felbontani. Ó, nem arra kíváncsi, mit kapott, csak arra, hogy látja-e még a földi létben fájlóan hiányzó szereteteit.

Január 17-én

Dél előtt a mentőket kellett riasztanom. Az orvos azonnal kórházba akarta vitetni, de Édesanyám, aki már nem tudott beszélni, rebbenéstelen szemmel nézett engem. Tekintete figyelmeztetett az utolsó kívánságára: itthon akar meghalni.

Még egy kísérletet tettem, mondván: Anyukám, csak ott segíthetnek rajtad. Teste mozdulatlan maradt, de továbbra is mereven nézett a szemembe. Tiszteletben tartottam végakarátát. Dél-től egy csepp vizet sem vett magához. Az ágyon pihenő kezére tettem kezem, és imádkoztam. Este volt már, amikor a mozdulatlanul fekvő, erőtlenség, meggyötört Édesanyám kihúzta kezét. Jobban van, gondoltam. De nem, csak egyedül indult el az úton, mely előtte állt. A haláltusája hosszú, súlyos volt. Utolsó földi csatája végén visszaadta lelkét a Teremtőnek. 20 óra volt.

***

Májusban az anyaország egyik ortopédiai klinikája műtőjének asztaláról leszállít az altatóorvos, aki nem tanulmányozta át előzőleg a körképemet, sőt egy perc erejéig sem látott. Irány Szerbia.

***

Testi, lelki fájdalmak gyötörnek. Otthonomban is már is nehezen közlekedem a mankókkal. Egyedül léteemben erőt hitemből merítek, vigaszt a tavaszról.

***

Szilaveczy Csillának

Örülök, hogy tetszik az apró kertem, ahol létjogosultsága van minden virágnak. A gyorsan terjedők is teret kapnak, és az édes illatúak, a nagymamáink kertjében pompázóak külön becsben részesülnek. Jácint, gyöngyvirág, az egyszerű lila orgona – ez utóbbi nélkül elképzelhetetlenek voltak valamikor a magyar emberek kertjei errefelé –, a jázmin és a lonc – ahogy Ti hívjátok –, és majd nyílik az estike is... A menta térhódításának az idén keményebben tudtam ellenállni, de gyógyhatása és levelének illata miatt maradt egy mentasziget. A tűzliliomok már bimbóznak, s júniusban majd viráglángot vetnek alacsonyabb társaikra.

A fákból már csak kettő maradt. Egy öreg diófa, feltörhetetlen héjú termésével (ám finom gyógyhatású diólikőr készíthető belőle), és a tövében egy furcsa alakú vörösfenyő. Szeretem én a fenyőt, de nem a mi sík vidékünk az otthona. Hegy kell neki, vagy legalább domboldal. Aztán csemeteként mégis hozzánk került. Nem tűrte a diófa. Némán is üzte. Ám a fenyő őseinek küzdő természetét örökölte. Egyik tavaszon buzgó növekedésnek indult, de a diófa ágai útját állták, akkor belenyugvással várta ki az „saját idejét”. Három évtized után már kibékültek. A vadszőlő indái ölelve futják be mindkettőt. Kánikulában, amikor szellő is bekukkant a kertbe, a tűlevelekből áradni kezd a friss fenyőillat; az öreg diófa lombkoronája meg hol lágy, hol sejtelmes neszezéssel kezdi mesélni a levelek titkos álmait. (május 23.)

Klinikai napok

Novemberben ismét az anyaországi ortopédiai klinikán vagyok. Altatásomat az a tisztelt doktornő vállalta, aki tíz évvel ezelőtt is. A műtét simán lezajlott. Visszatoltak a betegszobába, s én sorstársnőimnek már vicceket meséltem. A nővér rám kapcsolta az infúziót. Hamarosan éreztem, baj van. Már nem tudtam elérni a riasztócsengőt. Csak mondtam, fulladok.

A következő, amit láttam, hogy a kórteremben megdöbbenően sok a fehér köpenyes ember. Kitért belőlem a kiáltás:

– Mi van? Már megint nem műtöttek meg?!

Felcsattant a nevetésük. Közben látom a defibrillátort. Hozzám lép egy orvos, kérdezi, mi az, amire utoljára emlékszem. A viccemre, feleltem magabiztosan, majd eszembe jut a fulladás, azt már halkan teszem hozzá. Másra nem emlékszik? – faggat tovább.

– Semmire – mondom komolyan. Derűm ellillant. Már tudom, mi történt. Az orvosok a halál karmai közül ragadtak ki. Mától két születésnapom van.

További allergiás reakcióimtól tartva a csípőprotézis beépítése utáni napon nem kapok analgetikumot. Órjító fájdalomcsillapító, melyre nem vagyok túlérzékeny, nincs az ortopédián, csak az egyetemi gyógyszertárban. Így semmit sem kaptam este. Míg sorstársnőim alszanak, én gyötrődve várom a reggelt, az orvosi vizitet, a szakember segítségét. Addig meg vergődve, megállás nélkül imádkozom. Hirtelen eszembe jut a kikerics, nagybecskereki otthonom kertjének vidámsárga színű virága. Mondanám tovább a Miatyánkot, de a kikerics nem hagy. És egyszerre újabb fájdalom hasít belém. Öt éve, hogy eltűnt a kora tavasszal meg késő ősszel nyíló virág. Eltűnt, mert elfelejtettem szólni a kőműveseknek, hogy mielőtt betonoznak, szedjék fel a hagymáit. Ő, szegény virág betonszarkofágban pusztult el, pedig sok tavaszon, őszön szerzett örömet pusztá látványával. Mea culpa, és fohászodtam tovább.

4. nap a klinikán

Fiatal nővérke lép az ágyamhoz.

– Nagyon megijesztett engem tegnapelőtt. Meg, kérem, ne haragudjon rám – mondja.

– Miért haragudnék? – csodálkozom.

– Azért, meg többször pofon ütöttem – válaszolja könnyes szemmel.

– Engem? – kérdezem hitetlenkedve.

– Hááát, igen. Nem is tudtam, mit tegyek, míg nem jött az orvos. Előtte épp csak benéztem a kórterembe. Mindenki csendben pihent. Mégis úgy éreztem, az ágyához kell mennem. Odaérve láttam, már teljesen kék az ajka, hiába szólítottam. Vizet fröcsköltem az arcába, semmi, akkor pofozgatni kezdtem. Nem reagált.

Hallgattam, s közben összeállt a kép, és már tudtam, hogy az ágyam mellett álló fiatal nővérke az életmentőm. Megköszöntem mindent. Beszélgettünk hosszan. Megtudtam azt is, hogy mikor született: pontosan épp egy év és egy nap különbséggel, mint a fiam.

6. nap

Az altatóorvosnőm rendszeresen látogat. Együtt örülünk, hogy javul az állapotom. Különböző témákról beszélgetünk. Lelkendezve mesélte, mennyire szereti családtagjaival az Adriát. Több mint húsz éve Bračon nyaralnak. Úgy mennek oda, mintha hazamennének.

– Hogy hívják a helységet? – érdeklődöm.

– Falu az, kicsiny falu – válaszolja.

Igaz, hogy én még nem jártam ezen a szigeten, de kíváncsi vagyok, hogy a doktornő hová is megy haza az Adrián.

Még magyaráz, majd végre megtudom, Splitskába mennek haza.

– Én is a Splitskába megyek haza – mondtam nevetve.

Az orvosnőm nagyot csodálkozik:

– Bračra megy haza?

– Dehogy, dehogy! – nevetek tovább. – Nagybecskereken a családi házunk a Splitska nevű utcában van.

***

A klinikai napok után itthon örömmel mankózom be a kapun. Gyors terepszemlét tartok a kertecskében, és hitetlenkedve nézem a sárga szirmú krókuszokat. Napok múltán jövök csak rá, hogy a 20 cm-es betonréteg alá került virágoknak 5 év küszködés után sikerült megtenniük víz, fény, friss levegő nélkül azt a bő fél métert, amely után ismét napvilágra kerültek. Ők, szegények jutottak eszembe a műtét utáni éjszakán, és itthon ők üdvözöltek engem először. Bizonyosság: a növényekkel is lehet kommunikálni, ahogy velem is megtörtént. Csak kellően együttérzőnek kell lennünk. Az adott körülmények között nem volt különbség a krókuszok meg köztem. A megmaradás volt a tét. Életéért küzdött az ember meg a növény is.

Tóth István, Zenta